

העם הרעש הגדול

ואחר הרעש — הרעש, ולא ברעש ה'.

ארבע שנים ידברו בוועדות ובוועדות, יש מיצו איש את רעהו בכנסת השלישית, בריחות ואילי גם ינהלו קרבות — הכל בשמו, למענו, לטובתו. בגלוי ובנסתר ינהלו ביניהם את המאבק — אולם כולם ישלמו על אמצעי השלטון — כולם כולם ישלמו מס לשון רק לו, המיתוס של המאה ה-20, הגיבור האלמוני של האגדה הדמוקרטית המודרנית: הבורח.

השבוע הוא ילך לקלפי — בישובי הספר אשר בטוח התוחמים המצריים ובשכונת בתי הקפה התל-אביביים; על הר הכרמל, מול הים המערבי, ובמישור המחניק של חוף אילת; בסימטאות החשוכות של שכונות העוני הירושלמיות ובסימטאות העקלקלות של השטח הגדול היפואי; חילים ציפיים אחרי סיור לילה שגרתי ובני משקים המשכמים קום כדי לחלוב את הפרות;

פועלים מיוזעים אחרי יום עבודה ליד המחרטה ועקרות בית הנמלטות מפני צריחות פוטיסיהן; ובעיקר: עולים חדשים בתל-אביב שות כל ארצות תבל, שאינם יודעים את ההבדל בין מנדט לבין מנדרינה. בין גולומב לבין גולדה — כולם שוים בעיני החוק, זכאים במידה שווה לשלשל פתק מסומן אחד לתוך הקלפי, אם יודעים הם לקרוא את המלים הכתובות עליו ואם לא.

הספר ללא דמויות. איש אינו יודע ולא ידע לעולם בבירור על סמך מה יבחר הבורח השבוע, מה השפיע עליו, ומדוע.

מיליוני ל"י בוובו עליו המפלגות בגלוי. מיליונים נוספים הוצאו, באמתלות שונות, מקופת המדינה, כדי לממן מיבצעי תעמולה סמויים. עשרות טונות של כרוזים וחוברות ומודעות ירדו כשלג על האדמה הבקועה מתום הקיץ. אולם שום רעיון גדול לא נשמע. הסנסציות המעטות של המערכה (קסטנר, חושי, ארלוזורוב) באו במקרה, מחוץ למעגל המאבק. המפלגות עצמן עדיין פו לסמוך על כובד משקלו של מכבש התעמולה חסר-הגשמה. החומר ניצח את הרוח.

מצעי כל המפלגות היו מותאמים לגישה

חרר המרגנות ליד בית רוקח לבולדוזר, מחלת לב

זו. משה בן-עמרם ניסה ב-139 מליון קצ' רות את עשרת הדיברות ששימשו תורת חיים לרוריידורות. המפלגות הישראליות

שפכו כל אחת רבבות מליון לתוך מצעים אינסופיים שאיש לא קראם. הרעש הגדול הגיע לקיצו. על קבר מל-

האיש שהביא את הירקון לנגב

מים שקטים חודרים עמוק

כאשר אמד הכאדיב המצרי איסמעיל לפ' תוח חגיגית את מפעל הפתוח הגדול ביותר בחייו — תעלת סואץ — בשנת 1869. פנה למפורסם במלחיני הדור ההוא, ג'וזפה ורדי, די, הזמין אצלו אופרה רבת-רושם לחגיגת הפתיחה. ורדי, שמעולם לא עשה את מלאכתו תו רמייה, פיגר בהמצאת האופרה לתעודתה בשנתים, אולם לעומת זאת כתב אותה כך שעד היום היא אחת הפנינים בספרות המוסיקלית העולמית.

האופרה שהומנה בישראל לפתיחת קו המים המולדיך את מי הירקון מראש העין לנגב. לא יכלה לאחר אפילו יום אחד. היא היתה חייבת להיות מוכנה שבוע ימים לפני הבחירות. במקום ורדי, נבחר לכן הפיזיקאי נאי יעקב (העריה הזאת) אורלאנד, שהיכין את זריוותו בקבלת כל מיני הזמנות ותיקו-נים כבר במקרים לודמים. גם הפעם כמו באאידה, צבאו על הבמה מאות מנגנים, זמי רכי. רקדנים ורקדניות, כרוזים, ניצבים וריקנינים. אפילו לסוסים ולפילים של ורדי נמצא תחליף מתאים בדמותם של הגמלים. דחפורי הענק, העגורים ותוחת הבטון. רק הליברטי לא עמד על הרמה של אאידה, היה פסג מים במידה רבה משיכול הירקון לספק במשך שבוע שלם.

הגדולה בהצגות העונה, והיא זכתה גם ל-קהל הגדול ביותר: 15 אלף איש, שנאלצו להאזין למליצות האריות והארוכות שקלתו מפי הקריינים והנואמים גם יחד. הנואמים נבחרו בפדנות: לא היה ביניהם כמעט אף אחד שאפשר היה לשכוח כי הוא פעיל וחתיק במפא"י. אפילו שרי ממשלה שאינם נגמים על המפלגה העלתה ראו הכרח לעצמם להחרים את הטכס, שנעשה הכל כדי להפכו לתעמורית בחירות וזלה.

הפירסימת הקולנית השיגה אולי את מטרתה. אבל השכיחה כליל את חשיבותה ה-אמיתית של הטכס. כי פתיחה מוביל-הירקון נגב היתה לגבי ישראל כמעט כבצע שאנל בהשבתו מעלת סואץ לגבוי מצרים בי-שעתו. לאחר שסיימו את בניית המפעל בי-מלוא היקפו, עתיד הוא להפרות 200 אלף דו-נאם מאדמות הדרום והנגב, לספק בסיס מחייה ל-200 אלף נפשיות. אולם גיבורי ה-אמיתיים של הרגע — המועלים, המהנדסים ושאר העושים במלאכה — נשארו בצל. הם לא היו מועמדים לכנסת השלישית.

מתי צימצו השעינים. אחד מאלה שנשארו בצל, היה אדם שלא היה דבר רחוק מלצ' יותר מורקורי הפירסומת. שמחה בלאס (58) העומד בראש תיכנון המים לי-ישראל, לא דאג מעולם לפירסומת אישית

ושמו אינו נזכר אף באחת מן ההוצאות הישראליות של מי זמי.

בלאס, גבר מוצק בעל קרחת נוצצת לרוך חב הראש כולו, גבהיק מה (1.82 מטר) ו-

ימאי בלאס

הגאון מווילנה — שמירת שבת

מרכיב משקפירקון עבות מסגרת, הוא צאצא של הגאון מווילנה (דור שביעי) ואל מייסד השושלת של רבני גור מצד אמו. אולם למרות זאת יצא לתרבות רעה כבר בגיל צעיר. כשר החליט יום אחד לנטש את האדיקות המסורית כדי שיוכל לצאת ללימודים בשבת, ביצע זאת עלידי כך שבאופן הפגנתי נגע בפמוט שבת, עבירה חמורה ביותר. לעומת זאת, לא הונח מסורת משפחתית אחרת, את זאת של סבו חיים רוטנברג, בעל-זכוסים נודע בזורו. שהתקין בכל חדרו ביתו שיעוניק נודע ועבד רבות על כך שכולם יצלצלו במלא-א-השעה באותה שנייה עצמה.

את חינוכו הטכני בווארשה נאלץ בלאס להפסיק באמצע על-מנת להתגייס לצבא הפו-לני במלחמת פולין נגד ברית-המועצות לאחר מלחמת העולם הראשונה. הוא נכנס לצבא כ-טוראי ויצא כטוראי, אם כי בזמן שירותו שם המציא מכשיר ברי-ערך לרישום הרוחות, שי היה חיוני למטוסי המים והם.

כשחזר ללימודיו עם תום הצבא, התבלט כאחד הסטודנטים המוכשרים ביותר, וכה לש-מוצ פעם מפי אחד הפרופסורים: "אני משח-

רר אותך מכל שיעורי, כי אתה יודע יותר ממני". באותה תקופה, שקע כבר בלאס ברע' יון הציונות וישיב הארץ. הוא לא השתקע בפעילות-טרק ציבורית-עסקנית, כרבים אחרים, ניסה מיד להעביר את הרעיון המופשט לשדה ההגשמה המעשית. גם כיום אינני פעיל בציונות", אומר בלאס. "אני עושה את עבודתי."

השרה בתוך החרר. הטענה החמורה ביותר כפי מתנגדי הציונות בימים ההם היתה: ארץ-ישראל היא קטנה. לא תוכל ל-פרנס את 17 מיליוני בני-העם היהודי. בלאס השתקע בחיפוש פתרון לבעיה זאת. מפי ידו שמע על השיטה האינסטנסיבית-הקיצונית בה מעבדים בני סין ויאפאן את אדמתם ומ-פיקים יבולים גבוהים ביותר. לפי שיטה זאת, נעטל הרגן בשדה בידייב, לאחר שהונבט ב-משתלה. העתקת שיטה זאת היתה בלתי-אפשרית, בגלל עבודת הידדים המרובה ה-כרוכה בה. לכן החליט בלאס להקדיש את שנותיו הבאות לפיתוח מכונת שתילה.

כדי לשכלל מכונת זאת הסתייב בלאס בכל רחבי אירופה, הוציא עליה 40 פאטנטים שונים. בשעה שהתגורר בברלין, החליט ל-נסות את המכונה הלכה למעשה. מילא את חדרו אדמה בגובה מטר, והוביל בתוך החדר את המכונה העמוסה שתילים. הוא הראה את המצאתו זאת גם לזידו שבא לבקר מישראל. היידי — דוד בן-גוריון — ניסה במידיו ל-הסיע את המכונה בחדר הצר.

גם אחרים התפעלו מן ההמצאה. בא טליה הוצגה המכונה בפעולתה, זכתה בפרס ראשון על שתילת אירו. הנסיונות הבאים נערכו כבר בארץ-ישראל: בלאס התיישב למשך שנה בקבוצת דגניה ב' בעמק-הירדן, עבד שם עם מכונתו שנגררה על-ידי פרדה, הצליח ל-השיג יבולים של 600 קילוגרם שיערה ל-דונם (לעימת 200-150 קילוגרם בשיטת הרגילות).

עוד תצטערו על כך? כעבור שני חיים בערך, הונח בלאס את רעיון מכונת השתילה. כאשר נוכח כי לפי שעה עדיין רבות בישראל הקרקעות ונטעים המתיישבים, "גירמתי לכמה זמנה אומעים פשיטת רגל"; הוא מודה בחיך, שעה שה א נוכר בשרידי המכונה המוטלים עד הוב בחצר דגניה ב'.

כמעט במקרה נקלע בלאס כעביר זמן קצר לייעודו האמיתי: תיכנון מפעלי מים. משק עמק-הירדני שכן. בית-זרע, קיבל אותה שעה תקציב להקמת מפעל השקיה. לפי תוכניתם של מהנדסי הסוכנות, היה צורך להקים מש-28 עבר רבת-כוח שתעלה את מיהירדן לגובה של 16 מטרים, דחף אותם אחר-כך ברשת צינורות-לחץ לשדות. הצינורות היו מונחים כבר בנמל. כאשר התערב בלאס, הציע תוכ-

נית יעילה וזולה הרבה יותר: שאיבת המים בנקודה גבוהה הרבה יותר באפיק נהר ר-הובלתם באקוודוקט, תעלת-ביטון פתוחה על-גבי עמודים שבה זורמים המים לשדות ב-כוח משיכת האדמה.

התוכנית עוררה את התלהבות רוב משקי עמק-הירדן, ואיפשרה את הקמת אחד מגדרי ל-י ועשירי הקיבוצים בארץ כיום, אפיקים. התוכנית המקורית היתה מכונת לאספקת 300 מטרים מעוקבים של מים לשעה לכל משק, אולם בלאס לחץ על המשקים להגדיל את הכמות הכללית ל-1500 מטרים מעוקבים. "ולבסוף", אמר, "רמיתי אותם ובניתי את התעלה הכוללת ל-2000 מטרים מעוקבים". גם זה לא היה די בעיניו. ה א הזהיר את המשקים: "עוד תצטערו על כך שלא בניתם את התע-לה ל-5000 קוב". הם הצטערו על כך כבר כעבור שנים מעטות, אולם התעלה ניתנה להרחבה מגבלת בלבד, ולאחר-כך נאלצו להקים מפעל שני.

160 ק"מ, 10 שנים. לאחר מפעל ראשון זה, הקים לו בלאס, שמיימו לא אהב להיות פקיד ולקבל מרות, משרד פרטי לתיכנון. למרות יחסים מתוחים עם המיסדות הלאו-מיים, שלא ראו בעין יפה תיכנון שאינו כפוף להם ואינו מבוצע במשרדה, ביצע בלאס במשך 18 השנים הבאות ארבע חמישיות של כל מפעלי השקיה בהתיישבות העובדת. ה-משקים ידעו כי אם הם מעוניינים במפעל יעיל, אין כתובת אחרת לפנות אליה.

בלאס לא הסתיר כי תיכנון מפעלי המים היתה עבודה מכניסה: הוא קנה לעצמו בית דוקומתי בתל-אביב, שיכן בקומת הקרקע את המשרד ובקומה העליונה, בת חמשת ה-חדרים, גר עם אשתו יהודית, אחותו של אליהו דובקין. שלושת בניו ("שכל אחד מהם גב ה ממני בשלושה סנטימטרים").

את משרדו המכניס ("רק לפני חודש קיבלתי חייב של 160 ל"י מפלני 10 שנים, וזה לא האחרון!") חיסל בלאס עם קום המדינה, כשנראה לו שעתה יוכל להגשים חלוי מות ישים של מפעלי השקיה בקנה מיהה עצום. עליהם דיבר כבר עם הקמת מקורות בשעתו. 14 שנה קודם לכן, רעיון מקורות נולד בשיחה מקרית עם לוי אשכול, אז מנ-הל חברת ניר ההסתדרותית, אהו וכגש ביש-עת מסע ברכבת המנדטורית מצמח לחיפה. כתוצאה משיחה זאת, דרש ממנו אשכול ל-הניש תוכרי. "כל מפעל", אמר בלאס, "מתחיל משלושה תוים": תוכרי, תוכנית — ותקציב". טפן טפין נמצא גם התקציב. ש-הורים בסופו של דבר מים רבים לעמק-הירדן אל המצריב.

פעולת מקורות התרחבה בהדרגה, אולם הופסקה כמעט מאונס עם מרוץ מלחמת העור-לם השנייה, מאין אפשרות להשיג חומרי בניין. "כשאין יו-שרף", מצטט בלאס פתגם עממי רוסי, "גנדר על יין שרף". הוא הת-מסר לתיכנון מפעלי השקיה עצומים בעי-תו. קבע כבר בשנת 1939 כי את הנגב צריך יהיה להשקות בשלושה שלבים:

- משיכת מים מקידוחים קרובים לנגב.
- העברת מיהירקון לנגב.